

Cesar Millan komt naar België!

Met de allures van een echte popvedette komt Cesar Millan binnen enkele maanden naar de Lotto Arena in Antwerpen. De rode loper is uitgerold, de verwachtingen zijn hoog gespannen. Reden genoeg om nog een keertje te duiken in de discussie rond het concept van dominantie en onderwerping. A never ending story, blijkbaar. En dat zal vermoedelijk nog wel een tijdje zo blijven, want helaas kunnen we het de hond zelf niet vragen.

Iedere discussie wordt momenteel gestopt met de uitspraak dat een theorie eigenlijk niet meer is dan een model, waarmee kan gewerkt worden om de verstandhouding tussen hond en mens te begrijpen en te verbeteren, wat de verschillende theorieën per definitie evenwaardig maakt. Maar is dat ook zo wanneer we het bekijken vanuit het standpunt van het welzijn van de hond en de veiligheid van de omgeving?

Een volgende keer zullen we een alternatief model voorstellen dat net als de dominantietheorie veel van het gedrag van de hond kan verklaren. In dit artikel belichten we een aantal gevolgen van het populariseren van het roedelverhaal met dominanten en ondergeschikten. Niet voor niets verschijnt bij het begin van een populaire serie over het trainen van honden de waarschuwing om de getoonde technieken niet thuis uit te proberen bij de eigen hond.

Een goed gedocumenteerd artikel hierover vind je bijvoorbeeld in de Journal of Veterinary Behavior (2007) 2, pagina's 137-140, van de hand van Angelica Steinker, met als titel: Social dominance theory as it relates to dogs. Wat volgt is grotendeels op dit artikel gebaseerd. Het gaat onder andere over de gevaren van drie 'klassieke' technieken die voortvloeien uit de zogenaamde dominantietheorie: de alpha roll (het door middel van kracht op de rug leggen van de hond en deze zo fixeren), het schudden bij de nek en het bovenbijten (waarbij men met de hand de muil van de hond toeknijpt).

Misverstanden

Er is geen geloofwaardig wetenschappelijk bewijs dat alpha rolls of het schudden bij de nek nuttige trainingstechnieken zijn bij honden. Ook wolven duwen mekaar niet op de rug door middel van kracht. Een dier dat op de rug gaat liggen, neemt hiertoe zelf het initiatief. Dit heeft een heel andere betekenis, zoals aangetoond door Mech en Boitani in 2003, namelijk het initiëren van een positief sociaal gedrag bij de andere of het remmen van negatief sociaal gedrag.

Anderzijds bewijst Sidman reeds in 2001 dat de aversieve stimulatie stress of agressie kan veroorzaken doordat het dier op zijn beurt deze negatieve prikkel gaat proberen onder controle te krijgen, met andere woorden, gaat proberen de hand of arm te immobiliseren.

Helaas heeft de gemiddelde hondentrainer het zo niet begrepen en mede door de media werd deze alpha roll een bijzonder populair middel om 'de dominantie' van de trainer te laten ervaren door de hond. Toch zal zowel deze alpha roll als het schudden bij de nek bij bange dieren (en niet alleen daar!) angst induceren en bijten juist uitlokken om aan deze onaangename ervaring een eind te maken. Deze kennis is niet nieuw. Het is dan ook des te meer verwonderlijk dat vele professionelen, dierenartsen, therapeuten en trainers, dit nog blijven verdedigen.

Het blootstellen van een hond aan dergelijke stress is niet alleen moeilijk te verantwoorden vanuit het standpunt van dierenwelzijn, vooral omdat het huidige wetenschappelijk onderzoek aantoont dat het ook nutteloos is. Het houdt ook veiligheidsrisico's in. Wanneer de persoon die dit probeert te doen door middel van zijn persoonlijkheid onvoldoende autoriteit uitstraalt en wanneer de band met de hond ertoe leidt dat de hond deze persoon onvoldoende vertrouwt om dergelijk gedrag toe te staan, dan is het ronduit gevaarlijk om het te proberen.

Wat houdt dergelijk misverstand dan in leven? Mogelijk een (onuitgesproken) verlangen om dieren te overheersen, gekoppeld aan een verkeerde voorstelling van het natuurlijk gedrag van de wolf. Stadsverhalen zijn moeilijk uit te roeien. Gemiddeld vraagt het tien tot twintig jaar vooraleer dit kan plaats maken voor een nieuwe overtuiging. Soms zien we ook beelden van een wolvenpuppy die door de teef bij de nek wordt gegrepen en verder gedragen of tegen de grond geduwd wordt. Deze pup gaat dan snel passief hangen. 'Hij heeft het begrepen' of 'hij geeft zich over' is een veel gehoorde verklaring. Vermoedelijk is dit gedrag bij de pup echter eerder een fysiologisch dan een psychologisch proces. De dieren die dit doen, hebben steeds een zeer sterke band met de pups en doen het uitsluitend wanneer het gedrag van de pup of de omstandigheden dit noodzaken. Nooit heb ik een teef of reu gezien die een pup omkeerde, louter omwille van de bevestiging van haar status. Dieren denken niet zo. Meestal was het een snelle en adequate reactie op een gedrag van de pup waar, doordat deze beweging al bijna het ganse leven van de pup was uitgevoerd in het kader van verzorgingsgedrag, een ritualisatie was opgetreden en angst geen deel uitmaakte van de emoties die worden vertoond.

Nogal wat mensen hebben de neiging om, wanneer ze de hond iets willen verbieden, gedurende een min of meer lange tijd met de hand diens bek te omsluiten en te verhinderen dat ze blaffen of happen. Ook dit is iets wat men denkt gezien te hebben bij wolven. Het bovenbijten daar is echter vaak een teken van cohesie van de groep, een positief sociaal

gedrag dat vaak heel kort en vriendelijk wordt gedaan. Het heeft meestal niks vandoen met het partijtje armworstelen waar het bij ons op is gaan lijken, 'ik duw tot je je overgeeft'. Vele honden verstaan dit niet echt, voelen zich bedreigd en happen dan ook naar de hand die hen benadert. Wie het toch wil doen, doet het best kort en speels, afgewisseld met andere positieve gedragingen.

Wat met de stelling dat het gedrag door deze straf toch wordt gestopt en het dus opvoedkundig wel verantwoord is?

Wanneer een hond zijn gedrag stopt als gevolg van een interventie door de mens (weze het schudden bij de nek, bovenbijten of omdraaien), dan is dat versterkend voor het gedrag van die mens. De mens krijgt een gevoel van controle over het gedrag van het dier, iets wat hij op een andere manier tot dan toe niet heeft kunnen bekomen. Hij is erin geslaagd door intimidatie het gedrag van de hond tijdelijk te stoppen. Maar net dat wordt enerzijds het verslavende en anderzijds het gevaarlijke: het is slechts een tijdelijk stoppen van het gedrag.

Zal het gedrag van de hond (bvb het grommen) uiteindelijk definitief verdwijnen? Neen, wellicht niet, want bij een hond die gromt is meestal een onderliggende component van angst aanwezig. De hond is angstig en wil het gedrag van de mens laten ophouden vooraleer het erger wordt. Vaak is er een dreiging die van ons is uitgegaan, een verbod of correctie. Deze induceert angst bij het dier en diens reactie is grommen, waarbij het soms zal laten zien dat het bereid is ver te gaan om zich te verdedigen om zo aan de situatie te ontsnappen: tanden tonen en zelfs bijten.

Helaas wordt dit dan weer door de mens geïnterpreteerd als een uitdaging van de hond, met een nieuwe krachtmeting als gevolg. Zo ontstaat stilaan een cyclus van dreiging en geweld. Intussen stijgt bij de mens de onzekerheid en gaat deze vaak over op verhoogd geweld, 'hij zal het wel leren...'. Op deze manier gaat een echte band verloren en wordt hij vervangen door een systeem van onderdrukking en onderwerping, in plaats van eentje van samenhangigheid.

En de natuur dan?

In de natuur worden wolven volwassen en verlaten bij teveel spanning de groep. Zo worden bij wolven heel wat conflicten vermeden. Ze komen een andere wolf tegen en vormen al dan niet een nieuwe groep. Wij mensen behouden onze hond doorgaans zijn ganse leven. Dit heeft ook als gevolg dat conflicten moeten bijgelegd worden, meer zelfs dan bij wolven. Sociale cohesie is dan ook belangrijker dan sociale onderdrukking of opgelegde dominantie. Net deze sociale cohesie loopt gevaar door het onoordeelkundig gebruik van lichaamstaal eigen aan een andere diersoort.

En de trainer?

Wie als buitenstaander (een trainer in dit geval) slechts kort te maken heeft met een dier, kan erin slagen een ongewenst gedrag te stoppen door het dier te onderwerpen of te straffen. Dit oogt steeds erg spectaculair. Als je dagelijks met deze hond moet leven, doe je best beroep op andere middelen om veiligheid en cohesie van de groep te garanderen. Spijtig genoeg wordt deze boodschap nooit getoond op het eind van het programma. Met hondenliefde vult men misschien wel een kinderhand, maar blijkbaar geen Sportpaleis. Het is de verantwoordelijkheid van ons, dierenartsen, deze boodschap te blijven verspreiden.

Wil je meer informatie, dan kan je steeds terecht op www.dogwelfarecampaign.org.

Rudy De Meester
Dipl. ECVBM-CA
Huppeldepup puppysocialisatieklasjes

PS. Deze tekst geeft uitsluitend het persoonlijke standpunt van de auteur weer.